

Sygn. akt II KK 216/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Piotr Mirek

Protokolant Anna Janczak

w sprawie D. F.

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k., bez udziału stron

na posiedzeniu w dniu 9 sierpnia 2017 r.,

kasacji Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego wniesionej na korzyść skazanego,

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 kwietnia 2015 r., sygn. akt III K (...)/15,

I. uchyla zaskarżony wyrok łączny i na podstawie art. 572 k.p.k. umarza postępowanie;

II. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Rozpoznając wniosek skazanego D. F. o wydanie w jego sprawie wyroku łącznego, Sąd Rejonowy w W. ustalił, że był on skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

- 1/ Sądu Rejonowego dla w W. z dnia 31 sierpnia 2007 r., sygn. akt III K (...)/07 (wyrok nakazowy), za przestępstwo z art. 62 ust 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnione w dniu 23 sierpnia 2007 r. na karę 3 miesięcy ograniczenia wolności;
- 2/ Sądu Rejonowego w N. z dnia 5 marca 2008 r., sygn. akt V K (...)/07, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. popełnione w dniu 22 września 2007 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, której wykonanie zarządzono postanowieniem z dnia 12 listopada 2009 r.;
- 3/ Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 lutego 2009 r., sygn. akt III K (...)/08, za przestępstwo z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od dnia 19 grudnia 2007 r. do dnia 20 marca 2008 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz grzywnę w wymiarze 50 stawek dziennych po 10 zł każda, którą postanowieniem z dnia 8 października 2011 r. zamieniono na karę zastępczą 5 miesięcy ograniczenia wolności;
- 4/ Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K (...)/09, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 4 stycznia 2008 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby oraz karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 50 zł każda. Postanowieniem z dnia 27 listopada 2013 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności, natomiast postanowieniem z dnia 25 lutego 2010 r. karę grzywny zamieniono na karę zastępczą 5 miesięcy ograniczenia wolności;
- 5/ Sądu Rejonowego w W. z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt III K (...)/11, za przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przy czym Sąd odstąpił od wymierzenia kary.

W rezultacie tych ustaleń, wyrokiem łącznym z dnia 20 kwietnia 2015 r., w sprawie III K (...)/15, Sąd Rejonowy w W. orzekł, co następuje:

a/ na podstawie art. 569 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył skazania wyrokami Sądu Rejonowego w N. z dnia 5 marca 2008 r., sygn. akt V K (...)/07 oraz Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K (...)/09 - i wymierzył wobec D. F. karę łączną 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ postanowił, że w pozostałym zakresie wyroki będą podlegały odrębnemu wykonaniu;

c/ na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie wyroków opisanych w punktach 1, 3 i 5.

Powyższy wyrok łączny nie został zaskarżony przez żadną ze stron postępowania i uprawomocnił się w dniu 28 kwietnia 2015 r. (akta SR w W., sygn. II K (...)/15).

Kasację od tego wyroku na korzyść skazanego wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, zaskarżając orzeczenie w całości. Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego procesowego i materialnego, a mianowicie:

- art. 410 k.p.k., polegające na pominięciu przez sąd wynikających z materiału dowodowego i mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności co do przebiegu postępowania wykonawczego wobec skazanego D. F. w sprawie Sądu Rejonowego w W., o sygn. akt III K (...)/09 - i w konsekwencji błędnym przyjęciu, iż postanowienie o zarządzeniu do wykonania orzeczonej wydanym w tej sprawie wyrokiem kary jednego roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, nie zostało uchylone na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. w dniu 22 października 2014 r.;

- w następstwie tego uchybienia doszło do wadliwego, gdyż z rażącym naruszeniem art. 4 § 1 k.k. i art. 89 § 3a k.k. w zw. z art. 85 k.k., w brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2015 r., orzeczenia w punkcie 1 części dyspozytywnej wyroku łącznego kary łącznej 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa. Na uzasadnienie podniesiono, iż za te przestępstwa orzeczono na mocy wyroków jednostkowych karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, którą następnie zarządzono do wykonania (wyrok Sądu Rejonowego w N., sygn. akt V K (...)/07) oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, która w dniu wydania wyroku łącznego nie była zarządzona do wykonania (wyrok Sądu Rejonowego w W., sygn. III K (...)/09). W czasie popełnienia przestępstw objętych przedmiotowym wyrokiem łącznym obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, wykluczająca w takiej

sytuacji możliwość orzeczenia kary łącznej w postaci bezwzględnego pozbawienia wolności.

W konkluzji Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego na podstawie art. 572 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, należało więc rozpoznać ją w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnić w całości.

Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny trafnie wywodzi w tej nadzwyczajnej skardze, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, polegającego na tym, iż Sąd Rejonowy nie dostrzegł faktu, że postanowienie Sądu o zarządzeniu do wykonania kary jednego roku pozbawienia wolności orzeczonej pierwotnie w sprawie III K (...) /09 z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat, zostało uchylone w dniu 22 października 2014 r. na podstawie art 24 § 1 k.k.w. W następstwie tego przeoczenia doszło do wadliwego, gdyż z rażącym naruszeniem art. 4 § 1 k.k. i art. 89 § 3a k.k. w zw. z art. 85 k.k., w brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2015 r., orzeczenia w punkcie 1 części dyspozytywnej wyroku kary łącznej 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które na mocy wyroków jednostkowych orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, którą następnie zarządzono do wykonania (wyrok Sądu Rejonowego w N., sygn. V K (...) /07) oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, która w dniu wydania wyroku łącznego nie była zarządzona do wykonania (wyrok SR w W., sygn. III K (...) /09), pomimo, iż w czasie popełnienia przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego wykluczająca w takiej sytuacji możliwość orzeczenia kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności.

Orzekając w przedmiocie wyroku łącznego, Sąd Rejonowy w W. połączył na podstawie art. 569 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. wyroki Sądu Rejonowego w N. z dnia 5 marca 2008 r., sygn. akt V K (...) /07 oraz Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K (...) /09 i wymierzył skazanemu D. F. karę łączną 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności. W

obydwu tych sprawach orzeczono jednostkowe kary pozbawienia wolności (w rozmiarze po jednym roku) z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na stosowne okresy próby. Następnie prawomocnymi postanowieniami - odpowiednio z dnia 12 listopada 2009 r. i z dnia 27 listopada 2013 r. - zarządzono ich wykonanie (akta SR w W., sygn. III Ko (...)/09 i akta SR w W., sygn. V Ko (...)/13, k. 36).

Jednak w sprawie dotyczącej wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt III K (...)/09, postanowieniem z dnia 22 października 2014 r. uchylono na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. orzeczenie z dnia 27 listopada 2013 r. w przedmiocie zarządzenia wykonania tej kary z uwagi na to, że skazany naprawił szkodę w całości (akta SR w W., sygn. V Ko (...)/13). Orzekający w sprawie o wydanie wyroku łącznego Sąd Rejonowy w W., nie dostrzegł faktu wydania tego postanowienia.

W konsekwencji tego uchybienia, wydając kwestionowany wyrok Sąd połączył karę pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym z karą pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zatem węzłem kary łącznej objęte zostały wyroki, w których orzeczono kary pozbawienia wolności nie podlegające łączeniu zgodnie z przepisami, jakie powinny znaleźć zastosowanie w niniejszej sprawie. Skoro rozstrzygnięcie w zakresie wyroku łącznego nastąpiło w dniu 20 kwietnia 2015 r., a wyrok ten objął kary orzeczone za przestępstwa popełnione w dniach 22 września 2007 r. i 4 stycznia 2008 r., to Sąd był zobowiązany rozważyć zgodnie z art. 4 § 1 k.k., którą z ustaw obowiązujących w okresie od dnia 22 września 2007 r. do dnia 20 kwietnia 2015 r. należało zastosować. A zatem w omawianym kontekście Sąd powinien ocenić "względność" ustaw, przy porównaniu stanu normatywnego z daty orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego oraz stanu normatywnego z czasu popełnienia każdego z przestępstw wchodzących w skład realnego zbiegu. W rezultacie więc, jeśli choć jedno z przestępstw wchodzących w skład realnego zbiegu, za które orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez warunkowego zawieszenia wykonania, zostało popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 r., a więc przed wejściem w życie ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks

karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, ze zm.), zmieniającej między innymi treść art. 89 k.k., należało stosować względniejsze przepisy.

W warunkach omawianej sprawy względniejszymi dla skazanego D. F. były przepisy Kodeksu karnego obowiązujące do dnia 7 czerwca 2010 r., gdyż w tym czasie nie obowiązywał jeszcze art. 89 § 1a k.k., który w obecnym stanie prawnym pozwala na połączenie w jeden węzeł bezwzględnej kary pozbawienia wolności i kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a następnie orzeczenie łącznej kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym. Przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu przed jego nowelizacją wykluczał możliwość wymierzenia w wyroku łącznym kary bezwzględnego pozbawienia wolności, powstałej z połączenia kar orzeczonych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., sygn. I KZP 2/01, OSNKW 2001 r., z. 5 - 6, poz. 41).

W konsekwencji przedstawionego naruszenia art. 4 § 1 k.k., stanowiącego rezultat pierwotnego dla niniejszej sprawy niedostrzeżenia faktu wydania postanowienia o uchyleniu zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, Sąd Rejonowy naruszył również w sposób rażący przepis art. 85 k.k. Przyjął bowiem istnienie realnego zbiegu, przy braku spełnienia ustawowych przesłanek wynikających z treści tego przepisu. Art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania) zobowiązywał sąd do wymierzenia kary łącznej w przypadku, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju. Jakkolwiek te przesłanki formalnie zostały spełnione w realiach procesowych niniejszej sprawy, jednakże w dalszej treści tego przepisu ustawodawca zastrzegł, że kary te muszą podlegać łączeniu. Tymczasem, jak zostało to powyżej wykazane, tego rodzaju połączenie było niedopuszczalne z uwagi na treść art. 89 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.

Należy stwierdzić, że naruszenie wskazanych w kasacji przepisów prawa było rażące i miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku łącznego. Skutkowało bowiem koniecznością odbycia przez skazanego kary łącznej w wymiarze 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności mimo, iż przed wydaniem

wyroku łącznego skazany D. F. miał do odbycia tylko karę w rozmiarze 1 roku pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w N. z dnia 5 marca 2008 r., w sprawie V K (...)/07. Jest rzeczą oczywistą, że uchybienie to w sposób bezsporny pogorszyło sytuację prawną skazanego.

Z tych powodów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok łączny i na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w tym przedmiocie.

O kosztach procesu w sprawie orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. i art. 638 k.p.k.

r.g.